

67-72-101/2
22.09.16

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Другова Олексія Олександровича

на дисертаційну роботу Федевич Людмили Станіславівни

на тему: «Державно-нормативне управління інвестиційною

діяльністю господарських об'єднань»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за

спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним

господарством

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами,

планами, темами

Сучасна економічна система є складним утворенням, яке постійно зазнає змін, динаміка яких визначається впливами зовнішнього середовища та внутрішніми потребами розвитку. У сучасних теоретичних економічних дослідженнях значна увага приділяється управлінню інвестиційної діяльності господарських об'єднань. Однак відповідним недоліком більшості з них є те, що головна увага в них зосереджена на вирішенні організаційно-управлінських проблем інвестиційної діяльності, а досліджень, у яких виконується якісне оцінювання державно-нормативного регулювання інвестування, є значно менше. Незважаючи на те, що останнім часом держава приділяє значну увагу посиленню інноваційної спрямованості економіки України, досягти зазначеного рівня досі не вдалось. Проблеми щодо створення господарських об'єднань, формування їх системи менеджменту, утворення статутного капіталу, виходу учасників із складу об'єднання, контролювання інвестиційних процесів тощо залишаються досі невирішеними, що і зумовлює актуальність досліджуваної тематики. Саме проблема дослідження теоретико-методичних засад та практичних положень щодо державно-нормативного

управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань, стала предметом дослідження Федевич Л.С.

На актуальність теми дисертації вказує використання матеріалів дослідження при розробленні наукових тем кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка», а саме: «Проблеми управління процесами капіталізації в умовах інноваційного розвитку підприємств» (номер державної реєстрації 0112U000799). Зокрема під час написання розділу 3 «Управління капіталізацією підприємств в умовах здійснення інноваційної діяльності», підрозділу 3.4 «Контролювання інвестиційно-інноваційної діяльності господарських об'єднань», у якому дисертантом досліджено міжінституціональну взаємодію у процесі створення та функціонування господарських об'єднань. (акт впровадження від 11.04.2016р.).

Матеріали наукового дослідження дисертанта використано також і під час розроблення держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» ДБ/87ВГС (номер державної реєстрації 0104U002289, затверджена рішенням НТР Національного університету „Львівська політехніка”, протокол № 4 від 24.04.2003 р.), у межах якої автором проаналізовано банківський сектор економіки, як чинник інноваційного розвитку виробничо-господарських структур, проаналізовані банківські та парабанківські установи, як форма інституціональних інновацій у виробничо-господарських структурах, визначені державні органи управління – учасники механізму інноваційного розвитку. (акт впровадження від 11.04.2016р.)

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що забезпечено використанням загальновідомих сучасних методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі

використовувались такі методи: теоретичного узагальнення, порівняння, систематизації (розд. 1, підр. 1.1-1.3, розд. 2, підр. 2.1, розд. 3, підр. 3.2); анкетування, опрацювання анкетних даних, інтерв'ювання, фінансового аналізування звітності для визначення особливостей формування і функціонування господарських об'єднань (розд. 2, підр. 2.3); економіко-математичного моделювання, коефіцієнтний аналіз, експертних оцінок для удосконалення послідовності оцінювання інвестиційної діяльності господарських об'єднань та прогнозування економічного зростання національної економіки (розд. 2, підр. 2.3, розд. 3, підр. 3.3); метод аналізу ієрархій, визначення узгодженості експертних оцінок, економіко-математичного і статистичного аналізу при визначенні чинників важливості впливу на результативність зовнішнього контролювання інвестиційної діяльності (розд. 3, підр. 3.3); індукції і дедукції, аналізу і синтезу, систематизації і узагальнення для удосконалення організаційно-економічного забезпечення інвестиційної діяльності господарських об'єднань (розділ 3, підр. 3.2). Обробка даних здійснювалася з використанням комп'ютерних технологій та програмного забезпечення.

Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи свідчить їх апробація на чотирнадцяти конференціях.

Дисертаційна робота Федевич Людмили Станіславівни вирізняється самостійністю та завершеністю. Автору вдалось аргументовано та переконливо довести вірність провідної ідеї, суть якої зводиться до необхідності розвитку інвестиційної діяльності господарських об'єднань, формування сучасної методології оцінювання інвестиційної діяльності, що дадуть змогу підвищити результативність інвестиційної діяльності господарських об'єднань через розвиток методологічних основ чинної законодавчої бази згідно відповідної класифікації, визначення провідної ролі органів державного управління у впливі на інвестиційну діяльність господарських об'єднань та удосконалення процесу контролювання.

Дисертантом успішно сформульовано перелік завдань, що пов'язані з розробкою теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо розвитку понятійно-термінологічного апарату у сфері управління інвестиційною діяльністю, методологічного інструментарію аналізування і оцінювання інвестиційної діяльності відповідно до структурних блоків господарських об'єднань, методологічних основ законодавчої бази шляхом окреслення напрямів її удосконалення за визначеними групами впливу на інвестиційну діяльність господарських об'єднань, напрямів реалізації державно-нормативного управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань тощо.

Зміст дисертаційної роботи відповідає поставленій меті та відбиває логіку дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в роботі, достатньо обґрунтовані і підкріплені результатами аналізу значної кількості наукових джерел та інформації щодо діяльності окремих підприємств. Зміст дисертаційної роботи відповідає назві теми, засвідчує логічність та завершеність дослідження і відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Структура і кількість опрацьованих літературних джерел свідчить про глибину проведеного дослідження, автор посилається на класичні та сучасні праці відомих фахівців, дискутує з ними і пропонує власне бачення відповідних економічних явищ та процесів.

Ознайомлення з науковими положеннями, висновками і пропозиціями дисертаційної роботи Федевич Л.С. дає змогу зауважити точність формулювань, дотримання технічних вимог, увагу до деталей, акуратність. Позитивне враження також викликають коректно побудовані та ґрунтовно проаналізовані складові господарських об'єднань (стор. 15-17 дисертації). Системно та логічно послідовно оцінено роль учасників господарських об'єднань (торгових, промислових підприємств, науково-дослідних установ, банків тощо) в інвестиційному процесі (стор. 25-27 дисертації). Аналізування поняття інвестицій дозволило автору доповнити типологію інвестицій, завдяки

виділенню їх видів у залежності від терміну окупності (довгострокові, середньострокові та короткострокові), за характером змін та у залежності від завдань управління інвестиційною діяльністю (стратегічні і оперативні) (стор. 29-31 дисертації). Можна погодитись із тим, що основними передумовами управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань є відсутність обґрунтованого підходу до управління інвестиційною діяльністю, недостатній рівень фінансового планування як елементу управління інвестиційною діяльністю тощо (стор. 43 дисертації, стор. 6 автореферату). Можна сказати, що загальне правове поле для створення господарських об'єднань та здійснення ними інвестиційної діяльності в нашій країні створене, хоч і має певні недоліки та потребує вдосконалення (стор. 68-69 дисертації, стор. 7 автореферату). В дисертаційній роботі за допомогою економіко-математичного моделювання визначається вагомість впливу окремих видів економічної діяльності на інвестиційну діяльність у країні, що унаочнює пропозиції та результати автора (стор. 77-79 дисертації). Дослідження провідних господарських об'єднань України показали, що велика кількість виробничих зв'язків як всередині галузі, так і міжгалузевих, має кілька негативних наслідків: неритмічність виробництва, відставання в технічному рівні і якості виготовлюваної продукції, наявності наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей тощо (стор. 84 дисертації), а 89% підприємств вбачають проблеми їх інвестиційної діяльності у законодавчих обмеженнях (стор. 93 дисертації). Важливим з погляду практики є дослідження структури та обсягів інвестиційних вкладень господарських об'єднань у 2015 р., які свідчать про переважання реального та відсутність поточного інвестування концернів у фінансові інструменти (стор. 97-98 дисертації, стор. 8 автореферату). Заслуговує на увагу послідовність аналізування інвестиційної діяльності господарських об'єднань з урахуванням їх блокової структури (стор. 108-109 дисертації, стор. 10 автореферату), система аналізування інвестиційної діяльності господарських об'єднань за їх блоками та перелік показників, які рекомендовані для її оцінювання (стор. 110-112 дисертації,

стор. 11 автореферату). Центральним результатом роботи відповідно до її назви та спрямування є напрями реалізації державно-нормативного впливу на інвестиційну діяльність господарських об'єднань. Розглянувши завдання, функції та зміст діяльності державних органів управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань в роботі зазначити певні спільні для них сфери впливу та відмінності у їх діяльності та напрями нормативних впливів на інвестиційну діяльність господарських об'єднань (стор. 131-132 дисертації). Для досягнення результативності господарських об'єднань через розвиток економіко-організаційних засад управління ними автором пропонується реалізувати модель міжінституційної взаємодії у процесі створення та функціонування господарських об'єднань (стор. 134-136 дисертації, стор. 14 автореферату). Її структурними ланками є органи управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань у відповідності до розвинутого нормативного впливу та сформованого адміністративного устрою.

На увагу заслуговує такий результат роботи, як модель економічного-математичного моделювання (п. 3.3). Центральним ядром такої моделі є оцінювання можливостей інвестиційного піднесення економіки України, для цього інвестиційну діяльність представлено як сукупність інвестиційних проектів, які реалізуються виробничими (B_v), торговельними підприємствами (B_T), фінансовими установами (B_ϕ), науково-дослідними інституціями ($B_{нд}$), моніторинговими установами (B_M). Отримані результати моделювання дали можливість стверджувати, що для розвитку національної економіки України, інвестування у окремі сфери економічної діяльності (лише промисловість і будівництво, фінансово-кредитні послуги тощо) не має істотного значення. Отже, для досягнення бажаного рівня економічного піднесення слід забезпечити комплексне інвестування господарських об'єднань, а провідне значення надати інвестиційним проектам їх наукового-дослідного, фінансового і виробничого блоків.

Дисертація написана грамотно, стиль викладу в ній матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість

і доступність їхнього сприйняття для читача. В роботі максимально обмежено використання складнопідрядних конструкцій, які заважають однозначному трактуванню позицій автора, дисертація насичена професійною термінологією. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів, читається цікаво. Кількість додатків, їх наповненість та структура свідчать про великий обсяг розрахунків, проведених для обґрунтування основних положень дисертації.

Основні наукові результати дисертації

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем наукових праць та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною. Результатами дисертаційної роботи Федевич Л.С., які характеризуються науковою новизною, є:

– класифікаційні ознаки інвестицій у залежності від терміну окупності інвестицій і за характером змін та завдань управління інвестиційною діяльністю (стор. 29-31 дисертації, стор. 6 автореферату);

– методологічний інструментарій аналізування інвестиційної діяльності господарських об'єднань шляхом її оцінювання відповідно до структурних блоків господарських об'єднань (стор. 110-120 дисертації, стор. 8-9, 19-12 автореферату);

– типологія груп законодавчих актів згідно рівня їх впливу на інвестиційну діяльність господарських об'єднань, що передбачає можливість використання інструментів внутрішнього (у середині об'єднання) та державного рівнів управління (стор. 60-69 дисертації, стор. 7 автореферату);

– методологічні основи законодавчої бази шляхом окреслення напрямів її удосконалення за визначеними групами впливу на інвестиційну діяльність господарських об'єднань (стор. 159-160 дисертації, стор. 13-14 автореферату);

– механізм нормативного контролювання інвестиційної діяльності господарських об'єднань через усунення проблем, що пов'язані із недоліками його інформаційного забезпечення та фрагментарним характером здійснення (стор. 139, 147-149 дисертації, стор. 13 автореферату);

– напрями реалізації державно-нормативного управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань, що передбачає провідний нормативний вплив Фонду державного майна, координаційну роль Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства, удосконалену у зв'язку із цим модель міжінституційної взаємодії та функціональний розподіл (стор. 123-138 дисертації, стор. 13-14 автореферату);

– моделювання розвитку інвестиційної діяльності господарських об'єднань, що передбачає прогнозування економічного зростання національної економіки внаслідок інвестування у відповідні інституційні блоки (стор. 161-167 дисертації, стор. 15-16 автореферату).

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною науковою працею автора-здобувача. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі містяться лише ті напрацювання, які становлять особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів офіційної статистики України та звітності машинобудівних підприємств. В цілому, дисертаційна робота характеризується завершеністю, зміст дисертації відповідає поставленій меті. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Основні наукові результати дисертації а також відповідні елементи наукової новизни з достатньою аргументованістю наведено у 23 наукових

працях (з них 13 одноосібних), серед них: 2 колективні монографії, 6 наукових статей у наукових фахових виданнях України (з них 1 стаття у виданні, яке включене до наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави, а також 14 тез доповідей. Загальний обсяг публікацій становить 5,96 др. ар., з яких особисто автору належить 4,74 др. ар.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Ряд положень, обґрунтованих в дисертації, мають практичну цінність. Практичне значення мають: модель розвитку інвестиційної діяльності господарських об'єднань за допомогою формування багатофакторної регресійної моделі, метод аналізу ієрархій що дав змогу визначити найбільший вплив на результативність контролювання інвестиційної діяльності господарських об'єднань, модифікований метод експертного опитування на основі залучення незалежних груп експертів і різної кількості ітерацій узгодження їх суджень, систему аналізування інвестиційної діяльності господарських об'єднань за їх блоками із виділенням оціночних показників.

Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій дисертанта свідчить їх практичне впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» за програмами підготовки студентів економічних спеціальностей в процесі викладання дисциплін «Фінанси», «Дослідження ринкових перспектив фінансових посередників» (довідка про впровадження № 67-01-824 від 19.04.2016р.).

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів також є їх впровадження у діяльність таких підприємства і установ як ТзОВ «Росан-Інвест» (акт впровадження № 22/01/15 від 22.01.2015р.), ПАТ «Концерн Хлібпром» (акт впровадження № 2801-16 від 28.01.2016р.), Управлінні

зовнішньоекономічних відносин та інвестицій Департаменту економічної політики Львівської міської ради (акт впровадження № 2303в-8 від 01.02.2016р.), Інституті регіонального розвитку (акт впровадження № 2 від 15.01.2016р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження, доцільно зупинитись на певних дискусійних моментах:

1. Із метою забезпечення обґрунтованого підходу до управління інвестиційною діяльністю та зважаючи на те, що вона реалізується у процесі розроблення і втілення інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей класифікаційні ознаки та відповідні їм види інвестицій автором доповнено залежно від характеру змін та у залежності від терміну окупності інвестицій (рис. 1.2, с. 30 дисертації). Однак з тексту роботи не зрозуміло, чому саме виділяються такі види інвестицій і де знаходять своє застосування.

2. При дослідженні структури та обсягів інвестиційних вкладень господарських об'єднань у 2014-2015 рр., грошових потоків їх інвестиційної діяльності виявлено скорочення інвестиційної діяльності господарських об'єднань, переважання реального інвестування у основні засоби та відсутність поточного інвестування у фінансові інструменти, негативне сальдо руху грошових коштів у результатів інвестиційної діяльності. (с. 97-98 дисертації і стор. 8 автореферату). Проте визначення реального і поточного інвестування є надто звужене і не наведено пояснень щодо причин, що зумовлюють переважання реального інвестування у фінансові інструменти.

3. Державно-нормативне управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань розглядається автором, як управлінський організуючий вплив шляхом використання повноважень виконавчої влади через виконання законів, здійснення управлінських функцій спрямованих на

дотримання норм, стандартів, визначених правил здійснення інвестиційної діяльності тощо з метою забезпечення реалізації державної політики у інвестиційній сфері тощо (стор. 124-125 дисертації і стор. 6 автореферату). Натомість варто пояснити в чому полягає відмінність між державно-нормативним управлінням та нормативно-правовим регулюванням.

4. Пропонований метод аналізування і оцінювання інвестиційної діяльності господарських об'єднань з урахуванням їх блокової структури базується на таких показниках, як індекс інвестиційної привабливості, рівень використання доступного інвестиційного ресурсу тощо, з яких потім розраховується інтегральний коефіцієнт рівня інвестиційної діяльності (стор. 108-118 дисертації і стор. 10-12 автореферату). Рівень пропонованих показників оцінюють експерти, однак в умовах розвитку національного господарства об'єктивність їх оцінок видається сумнівною.

5. Для визначення впливу факторних ознак на розвиток національної економіки, сформовано багатофакторну регресійну модель (стор. 162-163 дисертації і стор. 15 автореферату). Однак не зазначено умовних позначень у поданих моделях та не обґрунтовано чому обрано саме темпи зростання (зниження) іноземних інвестицій в основний капітал як єдину факторну ознаку.

6. У створенні та діяльності господарських об'єднань державні органи управління відіграють досить значну роль. Водночас державне управління діяльністю господарських об'єднань являє собою комплекс заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, які здійснюються державними органами за допомогою адміністративних інструментів. Для досягнення результативності господарських об'єднань через розвиток економіко-організаційних засад управління ними слід реалізувати схему міжінституційної взаємодії у процесі створення та функціонування господарських об'єднань (рис. 3.3, стор. 136 дисертації, рис. 3 стор. 14 автореферату). Автору слід було конкретизувати функції та межі відповідальності кожного державного органу стосовно особливостей

діяльності господарських об'єднань та вказати їх вплив на інвестиційну діяльність такого типу підприємств.

7. Як приклад аналізування інвестиційної діяльності господарських об'єднань за допомогою базових показників автор наводить комплексне аналізування рівня інвестиційної діяльності за сформованою послідовністю на базі ПАТ «Концерн Хлібпром» (рис. 2.11, стор. 118 дисертації і стор. 12 автореферату). Порогові значення показників, на основі яких приймається рішення щодо подальших розрахунків, є доволі дискусійними, а кількість показників діагностики – необґрунтованою.

Вищенаведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Федевич Л.С.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Федевич Людмили Станіславівни «Економічне оцінювання та моделі розвитку машинобудівних підприємств» є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної наукової та практичної проблеми щодо моделювання розвитку підприємств та економічного оцінювання його результатів. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, що захищаються.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

Результати дисертаційної роботи доповідались автором і обговорювались на науково-практичних конференціях і відображені у наукових публікаціях.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових проблем,

Федевич Людмили Станіславівни на тему «Державно-нормативне управління інвестиційною діяльністю господарських об'єднань» відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013р.), а її автор, Федевич Людмила Станіславівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

**Офіційний опонент,
проректор з навчально-виховної роботи
та міжнародного співробітництва
ДВНЗ «Університету банківської справи»
доктор економічних наук, професор**

О.О. Другов

